

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— " "
četrt leta 2-50 " "
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 " "
" " " trikrat . . . 10 " "
za nadaljna uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne novice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Gospodarski otroci in njih hudobije.

Z ozirom na poročilo „Slovenca“ o občnem zboru „Vdovskega učiteljskega društva“ (št. 89), ki ga je napisal eden izmed Slomškarjev, ker „Slovenčevega“ poročevalce ni bilo na občnem zboru.

Našega potrpljenja je konec! Dosedaj smo pardonirali vsaj posameznike in smo prikrivali marsikaj nepoštenega na strani posameznih Slomškarjev. Toda kdor presodi dejanja, lahko vidi, da se je treba v življenju boriti tudi z zahrbtnimi lopovi, z rokovnjaško tolpo, ki pljuje resnici v obraz, ki oskrunja poštenost in ki s svojo prepotentnostjo onečašča najsvetejša pravila javne morale! Ne razumemo, kako moreta, recimo, Slapšak in Karel Javoršek dihati v okuženem zraku!

Poznamo moralne propalice in perfidne izdajice lastnega stanu, oskrunjevalce našega poštenega imena! Niti najmanjšega pardona več! Dosledno v vsaki stvari bomo čistili to gnailobo z našega telesa; odkrili jih bomo do nagote, da jih bo sram lastnega golega telesa! Govorimo naravnost do njih:

Kakor hočete sedaj oskruniti naše pošteno, dobro ime, tako ste si ga oskrunili že vsi samemu sebi!

Tam v sredini ste imeli apostola svojih idej, prevzvišenega Janka Nepomuka Jegliča! — Srečen, kdor more poslušati glas liberalnega skopljence!

Denunciacija lastnih kolegov vpričo c. kr. okrajnega nadzornika z anarhisti; denunciacija lastnega kolega na ljubljanskem magistratu s podlim namenom odjesti mu kruh, uničiti mu eksistenco. Denunciacija, denunciacija, kako ti je ime?

Denuncianti so skopali grob Slavku Cepudru!

In vreden njegove bližine je sedel tam Francišek Kuhar.

Anonimna ovadba zoper lastnega nadučitelja, torej še podležja denunciacija; še bomo govorili, gospoda! Ni še konec dni po-

štenja, in dan obračuna vam prinese več nego samo trganje po glavi, ker raztrgani bodete vi, raztrgana bo vaša čast — in prokletstvo, ki ste ga sejali sami med nas — bo rodilo sad nad vami!

Na levo mu je kumoval upehani inšpektor Karel Simon!

Tam na Dolenjskem so sadovi inšpektora, in če je delal pošteno on, ni delal pošteno župnik; če pa je delal pošteno župnik, ni delal pošteno on. In škoda, da ni bilo še Smrdela poleg, da bi bila čedna družba popolnejša. Ko bi prišel kdo z marko nepošteno kupljenih tiskovin pod vratom, s korekturo tatinsko pridobljenih in ponatisjenih tiskovin na hrbtu, bi lahko podal roko onemu, ki nosi na čelu pečat krščanske škodoželjnosti, pečat one zapovedi, ki pravi: „Ne želi — po krivem — svojega bližnjega blaga!“

In dični deželni poslanec Jernej Ravnikar je delal simetrijo Kuharju.

Judež Iškarijot si je poiskal sam vrv, da se je obesil. In Ravnikar se je upal ziniti celo na občnem zboru „Vdovskega učiteljskega društva“ besede: „Vsak delavec je vreden svojega plačila.“

To je prepotenca hinavstva, in sam se je udaril takoj po zobeh, ko je rekel, da on ni v deželnem zboru zastopnik in ne poslanec učiteljstva, temveč poslanec ljudstva, da zatorej tudi ni njegova dolžnost, da bi delal za učiteljstvo!

Zatajil je svoj stan. Pljunil je na nas, zatorej nima več mesta v naši sredi, in prokletstvo, ki ga je storil nad vsem učiteljskim stanom, bodo pomnili še pozni naši rodovi. Ne želimo, da bi ga pomnil njegov rod!

Judež Iškarijot si je poiskal sam vrv, da se je obesil!

In naša sta Iškarijota dva, in njih ime živi le od Iškarijotov!

Divide et impera: Dr. Krekov „pons asinorum“ sidajo, toda do kosti gnili so njega stebri in ne vemo, če bo „most oslov“ držal osle, ki v bojni črti korakajo do vrst naprednega učiteljstva — da bi jih uničili; mi dvomimo, in prej pade „most oslov“, preden propade armada naprednega učiteljstva.

In tam na desnem krilu je zaključil vrsto Jože Cepuder!

Hm! Samogoltnost je imela tu svojo frivolno igro. Hodil je okrog svojih kolegov, da jih pregovori, naj mu zvišajo nagrade za posle, ki jih opravlja pri „Vdovskem društvu“! On je tiral vedno boljbolj znesek upravnih stroškov, in sedaj je nastopil gromovnik zoper nagrade, ker jih ne dobiva več sam, ampak jih prejema drugi, kakor Cepuder sam pravi: krvavo zaslužene!

Ni li hotel nekoč zavesti kolego na nepravilna pota z nekimi procenti! In na občnem zboru se je hvalil, češ, vsi odborniki so za potresa zboleli, sam sem opravljal blagajno, nihče ni vedel za knjižice in denar, in vendar se nisem denarja dotaknil. In nekaj je potem še govoril o zaslugah!

Poznamo med čebelami vrst, ki ji pravimo trot. Pripovedujejo pa, da se ta žival najrajša drži v onih panjih, kjer je več medu. In časih, ko hoče ta žival svojega pobratima od medu izpodrinuti, ga piči, da bi ga usmrtila, a s tem usmrti — sebe.

In sedaj prihaja nad nas veliki nekrščanski gladiator z brušenimi noži, brisač na-

prednega učiteljstva iz matrik, veliki natocevalec in še večji gospodarski otrok in ignorant, ki ne pojmi obresti, če so že vpisane pri glavnici, ki pravi, da 10 ni 7 + 3, ampak trdi, da šele, če je 7 in 3, lahko vemo, da je to 10, ki ne zna čitati bilanc in ki vkljub neovrgljivim dokazom laže in trdi svojo laž še naprej, on naj nam veruje, da so bili njegovi dokazi podlo natocevanje in obrekovanje, ki ni doseglo svojega namena.

Le 3 so se upali glasovati za Ravnikarjev predlog, da naj se račun ne odobri, in le 6 (niti polovica) se jih je strinjalo s Štrukljevimi konfuznimi izvajanji.

Ivan Štrukelj, to je oni človek, ki smo ga mi morali nekoč braniti, da ga ni pretepla — moralno — tolpa klerikalnih kmetov. K nam se je zatekel in naj bo prepričan, da se ima le nam zahvaliti, da sedaj lahko še kot Slomškar nastopa proti nam!

* * *

S tem je pa že izrečena obsodba nad voditelji Slomškarije pri tem občnem zboru.

Falzificiranje bilance.

In ta čedna družba, polna prečednih dejanj, se nam upa očitati, da smo falzificirali bilance, da smo takorekoč kradli denar in nepošteno postopali! Ta banda zanikrna!

V svesti smo si, da nismo omadeževali svojega dobrega imena in da nismo oskrunili svojega poštenja, če povemo javno, da se vas sramujemo, ker vaše početje ni početje — vredno imena učitelja, ampak imena pocestnih barab!

Glejmo dokaze za to!

LISTEK.

Blagemu tovarišu Slavku Cepudru.

Slutnja o pomladi je plavala po vrtovih, logih in gajih in izvajljala nežno popje v brstje, zelenje in cvetje.

Učitelj Slavko je sedel ob oknu in zamisljeno zrl na daljne gore, kakor bi želel biti daleč tam na jugu.

Pa saj tja je hrepenelo njegovo srce . . .

Temne oči so se zaiskrile v globokem svitu in na licih sta se pordečili za rahel ton dve roži, ki ju je vanje dahnila — bolezen.

Z velo roko si je podprl glavo in vzdihnil.

Misli in želje pa so blodile daleč tam za gorami, pod palmami in lavorjem, daleč tam pod vročim solncem, ki v svoji neizčrpni dobroti oživlja bolno telo, vrača moči in tolaži ob zatonu, da zopet pride, da se vrne, ko ugasne zadnja zvezda na nebu . . .

V hrepenenju se je razradostila njegova mlada duša, v srcu pa so zarajale najslajše

melodije, ki morajo na dan v krasan spev, ki bo oril iz junaških prsi in odmeval širom mile domovine.

Njegovo hrepenenje je bilo visoko v zvezdah, v smotrih, ki jih je snovala in nizala mlada, nadepolna duša.

V tem koprenju se je čutil krepkega, da bi brez truda izvedel vse načrte, da se izpopolni in doseže vrhunec svojega stremjenja, da pokaže svoje delo, doseženo po vztrajnosti močnega duha in volje.

Solnčni prameni so se vsipali v sobo in obsevali blede lice, ki sta na njem rdeli dve roži . . .

Rahla omotica — izvor bolezni — ga je objela, oko je izgubljeno zaplesalo po sobi in se ustavilo na belih tipkah . . .

Nehote je razprl roki, in prsti so se zganili . . .

V bolnem telesu železna volja in neodoljivo hrepenenje po solnčnem jugu, kjer bi se mu ojačile pojemajoče moči in poživilo hiračo telo . . .

„Solnce bo gorkeje, toplo bo in pojdem na jug. Pojdem v zdravilišče.“

Zaskalelo me je v srcu, ko sem čitala

besede, izžrpane iz mlade, nadepolne duše in oko se je orosilo . . .

Zadnja nada, solnce, jug . . .

Slika za sliko se je vrstila pred mojo dušo.

Sijaj, razkošje, bogastvo, razsip, udobnost, veselje, sreča, zadovoljnost, zdravje — paradiz na zemlji . . .

In v tem paradizu pogovori o zdraviliščih, za kratak čas, za dobro voljo, iz navade, ker spada to k — noblesi.

Kam?

Kjer se zbira elitni svet!

Kdaj?

Kadar drago!

Dukati se svetijo kakor zvezde na nebu in prosta jim je pot na vse strani neba v vseh letnih časih . . .

Ej, in kolikim milijonom je zvenenje in blesk dukatov bajka iz tisoč in ene noči, in kolikim bolnim samo beseda zdravilišče blagodejni balzam, ki za hip uteši bol, svetla zvezda upanja, ki užge medlo oko . . . oaza, ki po daljša nit življenja . . .

Grozno je umirati . . . a daleč tam za sinjimi gorami je neizmerno dobrotljivo solnce, ki oživlja bolno telo in vrača moči . . .

Pa dukati se svetijo kakor zvezde na nebu in prosta jim je pot . . .

Grozno je umirati ob prvih korakih v življenje, ko je jedva storjena prva stopinja na krepko začrtano pot: naprej vsekdar, nazaj nikdar!

Vrnile so se lastovice z juga,
in slavčev spev tja v sveži gaj hiti,
v otožni melodiji v dalji se razblinja,
nad grobom tvojim — plaka, zahtí . . .
Mara Tavčarjeva.

V marcu.

Nagnil se je svetli dan. Zapadno nebo je zažarelo v ognjenem svitu, kot bi ta valovita zemlja kje za obzorjem vzplamtela v silnem ognju. A kmalu je nebesni svod zamenjal pestrost spektralnih barv z meglenostjo neutralnih: umiral je dan, in tiho je prihajal somrak. Tam dol na vztoku proti Hrvaški v nepreglednih šumah je njegov dom in od tam njegov pohod na Savsko ravan.

Stal sem na cesti, kjer prehajajo plodne njive in vlažni travniki po nizkem jelševju in

Režija uprave.

„Slovenec“ piše: „Tov. Štrukelj in drugovi so jim dokazali brezvestno postopanje odbora na podlagi predloženega računskega zaključka, ki izkazuje 355 K primanjkljaja, a upravna režija stane 564 K, ki bi se pa praviloma morala vršiti brezplačno.“

To so lopovi!

Vse točke, ki so se že na občnem zboru zavrnilo kot neopravičeno očitjanje, sedaj namenoma razširjajo še po časopisju v ravnosti obliki. Tako delajo samo lumpje brez ozira na primerek!

Prvič bodi konstatirano, da se je pričelo podeljevati nagrade upravnikom tedaj, ko je prevzel posle blagajnika Jože Cepuder. Isti Cepuder je letal [okrog odbornikov, naj mu vendar nagrado zvišajo, in bila mu je ta vedno premajhna, celo ko je neko leto dobil 400 K upravnine. Če Slomškarji pravijo, da je upravna krivična, naj pripisejo to krivico bivšemu blagajniku J. Cepudru, sedanjemu Slomškarju. Sedanja režija je manjša od prejšnjih let.

Drugič moramo konstatirati, da je v upravni všteta selitev blagajne 43 K, račun položnic 10 K in dolg in sodni stroški Stanonika, ki ni ravno čedno ravnal proti društvu, o čemer bo vedel J. Cepuder več povedati. Njegov dolg je znašal skupno 62 K, ki jih je pa društvo zopet prejelo, kar je novi blagajnik tov. Furlan tudi na občnem zboru pojasnil.

In ti lopovi trosijo sedaj vedoma laž v svet!

Če povemo, da je Stanonik, ki je Slomškar, potem še ta dolg tajil in da se ga je šele sodnijsko prisililo do pripoznanja, potem lahko vse učiteljsko izprevidi — s kakimi ljudmi imamo opraviti!

Vloga „Glavne posojilnice“.

„Slovenec“ piše: „Bilanca je že nepravilna, ker so med aktiva vzeli pasivno vlogo „Glavne posojilnice“. Ljubljanske deklet so še pravočasno dvignile svoje vloge, le odbor „Vdovskega društva“ je toliko brezbržen bil, da bi bil pravočasno storil svojo dolžnost. Prav sigurno je, da pri tej vlogi izgubi „Vdovsko društvo“ najmanj 600 K.“

Ti lopovi namenoma trosijo laž med svet, ker blagajnik sam je na občnem zboru pojasnil sledeče:

Bilanca je bila sklenjena 31. decembra, kakor je delal tudi Cepuder, torej tedaj ko še ni bila „Glavna“ v konkurzu in se zatorej tudi te vloge ne more šteti med pasiva.

Drugič bodi povedano, da je bil tedaj še Jos. Cepuder blagajnik in je on nesel tudi to vlogo v „Glavno posojilnico“ na pavabilo, da jo posojilnica obrestuje po 5% in da je potem voljna dati tudi kak prispevek „Vdovskemu društvu“. Torej je bilo očitjanje, kakor bi bil sedanjí blagajnik in odbor kriv, da je pri „Glavni“ s to vlogo tako, podlo natolcevanje.

Odbor in blagajnik je storil vestno svojo dolžnost, ker je ta takoj šel v „Glavno“, ko je slišal prve glasove o polomu, a mu te vloge niso hoteli izplačati, ker večjih vlog niso več izplačevali nikomur. Napravil je takoj v „Glavni“

hrastovju v ponosne Dobravske šume. Čutil sem njih dih, dih življenja; saj jih še niso zapisali brezvestni tuji smrti, kot tiste tam gor v moji domovini, ki sem jih ljubil in jih še ljubim brezmejno. Srce mi je utripalo v koprenju po nečem, in duša je pričakovala mikov, ki bi provzročili trenutni dvig hladne dvocevke. Lahen pritisk, in plamen bi švignil v daljo ter objel temno senco, ki bi priplaval sem od Save. Plašno bi zbežale pasočje se srce z nezoranih njiv v lesove. Srce bi se umirilo, strast bi bila utešena.

O, duša, ali nisi zrla ljutih borb med Solncem in Nočjo, ne širne planjave v somraku, ne mlade Vesne v prvih zvončkih in trobenticah, v nežnih travnih bilkah in v napetih popkih jelševja?

O, duša, je li si zakrknila sama v sebe, da nisi slišala pritaženega šepeta Savskih valov, ki so ga prinašali prvi dihi mladoletja? Ali nisi slišala zadnjih odmevov večernih zvonov, ki so ti vsekdar prešinili z bolešno sentimentalnostjo? Nisi slišala zvonkega smeha mladih, življenjapolnih deklet in njih pesmi nagajivke, ki je veljala ljubljanim fantom?

„Kaj, kaj vprašaj me zdaj!
Raj, raj piti mi daj!“

odpoved, knjižico pa vložil v „Mestno ljubljansko hranilnico“, da se knjižica že sedaj obrestuje in da izposluje „Mestna hranilnica“ zopetno dobitov denarja — o čemer ni nobenega dvoma.

Da bi pa modri Štrukelj povedal pred nekaj leti, da bo nastal polom v „Glavni“, bi ne vložili knjižice tja! Oslí pa niso vsegavedni.

Ostudno natolcevanje in obrekovanje pa je, da se laži, ki se jih je pojasnilo še na občnem zboru — trosi namenoma dalje.

Pripominjamo pa še, da isti „Slovenec“, ki tu prerokuje nam izgubo pri „Glavni“, trdi na drugem mestu, da ni mogoče pri „Glavni“ od vlog izgubiti niti vinarja!

Nalaganje denarja.

„Slovenec“ piše: „Dalje se je odboru po vsej pravici predbacivalo, da ni delal v smislu društvenih pravil, ker je dvignil denar iz „Kmetijske hranilnice“ in ga nalagal v „Hranilnico učiteljskega konvikta“, o kateri se pač ne more trditi, da bi bila tako varna, kakor „Kmetijska posojilnica“.“

To je podlo natolcevanje in gotovo bi ne bila tako varna, če bi bili taki „poštenjaki“ v njej kakor so naši voditelji Slomškarje. Sicer bo pa to že dokazal izkaz naraščanja društvenega imetja, o katerem bomo itak še govorili.

Naj pa še pripomnimo, da je prvi predlog za take ukrepe izšel od Slomškarja — pokojnega Primožiča.

Sebe točjejo po zobeh! Na svojega mrliča pljujejo gladne hijene!

Deleži „Učiteljske tiskarne“.

„Slovenec“ piše: „Dokazalo se jim je, da denar vdov in sirot zlorablja celo v strankarske namene, ker so vtaknili v „Učiteljsko tiskarno“ 21.000 K. In to so deleži, ki porokujejo še najmanj z enkratno vsoto. Tedaj je v nevarnosti najmanj 42 tisoč kron.“

Banditje, falsifikatorji števil!

Povedalo se je na občnem zboru, da znašajo deleži le 20.000 K in da je 1000 K obresti, ki se dvignejo in porabijo za poplačevanje vdovam, in vi še vedno trosite namenoma laž v svet! Podleží, niste li slišali od blagajnika, da „Učiteljska tiskarna“ redno plačuje obresti od deležev, da so vse obresti označene v blagajniški knjigi, a še vedno trosite satansko laž v svet.

Ne veste li, da je bil rajnik vaš Primožič tisti, torej Slomškar, ki je predlagal na občnem zboru, naj se vzame za 20.000 K deležev pri „Učiteljski tiskarni“?

In sedaj točete sebe po zobeh! Na svojega mrliča pljujejo gladne hijene!

Hranilni knjižici št. 22. in 31.

„Slovenec“ piše: „Dalje se jim je povedalo, da je (bilo že leta 1904. vloženih na knjižico št. 22 202 K, ki so do konca leta 1905. narasle na 210 K 71 v, a je potem ta knjižica v naslednjem letu popolnoma izginila iz bilance.“

In nisi slišala niti simfonije življenja, pesmi o večnomladi ljubezni, ki je vrela iz stotero ptičjih grl in katera te je vselej omamila ter te navdala s čuvstvom, na katerega si se vselej spomnila v težkih urah dvoma, meneč, da je to že samo vredno življenja?

O, duša, ali si prenehala celo misliti, ker nisi prišla do zaključka, da je iz solca in ljubezni vzkliklo vse to in tudi — ti?

A moja duša ni bila dovzetna za vse to. Ona ni razmišljala in čuvstvovala o tem, marveč je že z nervoznostjo pričakovala, da bi uničila to, kar sta ustvarila solnce in ljubezen. Zahotelo se ji je po krvi!

Kar je pridrvelo tik nad vrhovi mladega jelševja v divjem rajanju dvoje temnih kontur; telo mi je zdrhtelo, bliskovito je bila puška ob licu, in strel je planil v pozni somrak. Dva volta padca — dva ključa, in duša mi je bila mirna, in prost je bil polet njenih sil.

Obrnil sem korak proti domu v mehko marčevo noč, ne meneč se za to, da sem ubil s kruto roko dvoje življenj, veselečih se ljubezni v tihem, pomladnem večeru. Lovec!

Č.

Torej — kradli smo!

Gospoda, tedaj je bil še vaš pristaš — Slomškar Cepuder! — blagajnik in za njegovega blagajniškega poslovanja je izginila ta knjižica iz bilance, kako je izginila — to vam je pojasnil on sam na občnem zboru.

Sedaj ga imate med sabo, primite ga, nas pa pustite pri miru, ker nismo imeli s to knjižico nikakega opravka.

Pridržimo si pa pravico, da izpregovorimo še o podrobnostih, kako je postopal vaš blagajnik z „Elizabetno ustanovo“.

„Slovenec“ piše: „Dalje se je konstatiralo, da je zadružna knjižica št. 31, že par let enake vrednosti: leta 1909. — 210 K, leta 1910. istotako 210 K.“

Simulirate li prirojeno bebstvo? Ali se ni pojasnilo, da je ta zadružna (deležna knjižica posojilnice, od katere se obrestí porabijo, ker iz česa naj se plačujejo podpore vdovam — če ne iz obresti?! In to niso hranilne, temveč deležne obresti!

Zloba se vam vidi iz vsake besede, saj je vaš blagajnik postopal tako!

Inventar.

„Slovenec“ piše: „Tudi inventar je že par let enako vreden, dasi bi morali vendar praviloma odračunati najmanj deset odstotkov.“ Železna blagajna, ki je bila svoj čas vredna 200 K, se je sedaj že spravila na 150 K. Če bi odračunavali redno 10%, bi nazadnje ne imela blagajna sploh nikake vrednosti.

Do tega pa ni mogoče spraviti take blagajne, da ne bi bila ničesar vredna, četudi bi vsi Slomškarji butali s svojimi kamenitimi glavami ob njo noč in dan, ker vsaj železo bi obdržalo svojo vrednost, če se ne bi pri tem navzelo slomškarске duhovitosti in bi potem ne dobilo še večje vrednosti?

Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta.

„Slovenec“ piše: „Konstatiralo se je dalje, da je v „Hranilnici učiteljskega konvikta“ vloženih 77.000 K in da bi bila ta hranilnica že zdavnaj kaput; kajti vse drage vloge znašajo komaj 25.000 K. Vzdržuje se ta zavod tedaj samo s pomočjo denarja ubogih vdov in sirot.“

Slomškarški banditje, falsifikatorji števil, tatovi poštenega dela in imena!

Pisec teh infamnih laži še pogledal ni letnega računa „Hranilnice in posojilnice“, ker sklepom tega ima hranilnica 188.727 K 67 h skupnih hranilnih vlog; vloge „Vdovskega društva“ znašajo 77.301 K 32 h; torej je drugih vlog za 111.426 K 35 h, reci: **stoenajst tisoč 35 h** in ne 25.000 K, kakor podli natolcevalec piše v „Slovencu“! Če je to Štrukelj pisal, bomo odslej laž krstili z njegovim imenom!

Koliko je garancijske varnosti za hranilne vloge, pa razvidimo iz zadnjega računskega zaključka hranilnice, ki ga niso v stanu zavreči še tako podli Slomškarji, **ker je absolutno neovrgljiv.**

Naj le pogledajo podle duše Slomškarji v računski zaključek, v poročilo načelstva, o zadružnem poslovanju, odstavek 11., pa bodo takoj uvideli, kako podlo so natolcevali, kako satansko so lagali, ko so zbužali dvom, da ni garancijske varnosti pri posojilnici. Podli lažnivci in ponarejevalci števil!

Najboljše poročilo glede varnosti hranilnih vlog je pa to, da je razmerje lastnega imetja proti tujem 1:5, torej najugodnejše, kar se sploh da doseči in se upa naša posojilnica v tem oziru konkurirati z vsako drugo.

Pa naj se upa še kdo natolcevati glede varnosti vlog, vam posvetimo tako, da bodete strmeli! Pri svinjah govorimo o umazanih rilih!

Najpodlejše je to, da se po krivici napada najpoštenejše ljudi, ljudi, ki v posojilnici delajo najskrbneje z denarjem, ki se dan za dnem trudijo, ki uloženi denar z večjo previdnostjo obračajo — nego lasten denar. Trudijo se, da povzdignejo kredit, čast in ugled zavoda in sedaj pride podli človek in oskrunja pošteno ime njih, ki jim ne sega on niti do kolen.

Ni ga človeka, ki bi se njim upal dokazati niti za las nepošteno misli, kaj še dejanja!

Hujše dejanje od bogoskrunstva s tem započenjajo in to na podlagi proklamirane svoje krščanske vesti. Falotje! Najpodlejše „krščanske“ duše ste!

Nezaupnica.

„Slovenec“ piše: Na vse te nepravilnosti so se silne nerodno in nejasno zvijali, a razsodnih niso prepričali, zato se jim je od strani članov „Slomškove zveze“ izrekla nezaupnica in stavil se je predlog, da se račun ne odobri, kar pa so seveda liberalni bački storili, ki še globoko tiče v sponah liberalnega terorizma.“

Iz kakšnih vzrokov se je predlagala nezaupnica in s kakšnimi banditi se je imelo napredno slovensko učiteljsko v število 40 proti 13 dne 18. aprila t. l. boriti — to smo namenoma postavili pred forum vsega slovenskega učiteljskega, da to izprevidi, kakšni so naši „krščanski“ učitelji kot orodje v rokah klerikalne stranke in „Slovenca“!

Politika.

„Slovenec“ piše: „Ko jim je tov. Štrukelj brusil v brk, da so „Vdovsko društvo“, ki bi moralo biti popolnoma izven stranke, zapeljali v političen vrtinec, da podpirajo z denarjem vdov in sirot najslabšo stranko in najpodlejše slovenska lista, je zahrumelo med prizadetimi, katerim pa so se člani „Slomškove zveze“ pomilovalno smejali.“

Konstatujemo le eno, da je dal tov. Černagoj v zapisnik, kar je notiral tudi zastopnik politične oblasti, da je Štrukelj bil prvi, ki je zanesel politiko v društvo in noben član „Slomškove zveze“ se ni upal temu oporekati.

Učiteljska grobnica.

„Slovenec“ piše: „Gangl se je vsajal nekaj radi učiteljskih plač, nakar pa se mu je zabrusilo, da je grobnica učiteljskih interesov v Frančiškanski ulici št. 8.“

Grobnica je za one, ki uganjajo taka falotstva kakor naši „Slomškarji“. Sveda, če bi bilo napredno učiteljsko tako gospodarilo kakor razni Slomškarji — o njih bomo še govorili! — bi bila to grobnica, toda naše delo je pošteno, zato je pa to grobnica učiteljske Slomškarje. Nasprotno je pa tu ravno vstajenje in zmaga naprednega učiteljskega nad našimi stanovskimi propalicami in izdajicami.

Dan našega vstajenja, dan naše zmage nam bo prisijal od tu! To si zapomnite, in če se zaklinjate vsi zoper nas, nas ne bode nikdar premagali, ampak sebe ob teh navalih — ubili!

Gangl ni o plačah zinil niti besede. Pač pa je rekel, da Štrukelj natolcuje in obrekuje. Štrukelj je te očitke molče spravil v žep.

Le poštenemu delu napoči dan zmage!

Leviti Jos. Cepudra.

„Slovenec“ piše: „Ko je vihar polegel, brali so jim levite tovariši Cepuder, Ravnikar, Slapšak, ki jim je dokazoval nevarne zveze s Celjsko zadružno zvezo, kar so liberalne buče prav nekako poparjeno poslušale. Že so se kolovodje bali, da se bodo nekateri njih pristasi zbudili, zato so hitro napeli svoje jezičke Jelenec, Črnagoj, Kecej — in kimavci so jim kimali.“

Najprej naj pojasnimo prav mirno, če bi morali izpremeniti pravila, kakor se je nasvetovalo, bi morali s tem plačevati ogromno davka, ki ga sedaj ne. Kdor torej želi dobro društvu, ne bo nikdar zahteval izpremembo pravil. Režijski stroški bi s tem davkom tako narastli, da bi društvo gotovo dospelo do krize in bi se morala znatno zvišati članarina.

Kar se pa tiče levitov Ravnikarja in Cepudra, naj nam posebno Cepuder verjame, da je šel z maslom na solnce in ne bomo sedaj pardonirali ničesar!

Volitve in zmaga!

„Slovenec“ piše: „Po dveinpolurnem zborovanju so se pričele volitve. Prešli pa so na to točko le z nasiljem, ker so nam prepričali nadaljno debatiranje, kar se je seveda zgodilo prvič in zadnjič. Volitve so pokazale, da so liberalci zmožni počasi uničiti plemenito društvo. O, zaslepljenci! Bog Vam pomagaj!“

Povemo, da se je zgodilo podlo natolcevanje prvič in zadnjič in verujte nam, da bomo prihodnjič človeka, ki bo tako podlo natolceval kakor je sedaj Štrukelj, do besedno vrgli takoj ven iz dvorane, ker

spovi v različnih jedeh in pijačah, oziroma kroženje krvi in alkohola po človeškem telesu.

Predsednik predlaga, da se naprosi delovni odbor, da založi obe nazorili, kar se sprejme soglasno.

Po obedu v „Brezalkoholni glosstili“ se je nadaljevalo zborovanje in je tu najprej poročal tov. J. Grad o temi: „Abstinencija izven šole“.

Dobro premišljen referat je bil sprejet s ploskanjem.

Pomenljiv stavek v njegovem sestavku je: „Odpustnike vpišimo v izobraževalna društva ter tudi tukaj nanje vplivajmo s poukom in lastnim zgledom!“

Končno je zborovalec prav temeljito seznanil tov. J. Slapšak o slovenski „Protialkoholni literaturi“ v svojem kaj preglednem poročilu.

Potem so bili izvoljeni okrajni zastopniki, ki naj agitirajo in delujejo za abstinenco med tovariši.

Odbor je sledeči: predsednik Julij Slapšak, nadučitelj v Vodicah na Gorenjskem; tajnica Angela Troštova, učiteljica ravnotam. Odborniki: Strukelj, Horvat, Grad, J. Novak in Terezija Kovačičeva.

Končal se je shod ob 4. uri popoldne v splošno zadovoljnost vseh navzočnikov.

Vsi smo bili prav dobre volje vzlic temu, da nismo izpili kapljice opojnih pijač.

Zato le v krog abstinentov ali treznikov in na delo za sveto protialkoholno stvar, kdor je dobre volje!

Vaš stari abstinenc.

Urniki kontovelske šole v poletnem tečaju l. 1829.

(Donesek k zgodovini ljudske šole v tržaški okolici.)
Poroča Ferdo Plemiš.

Prijateljska roka tovariša Frana Martelanca, voditelja ljudske šole v Proseku, mi je izročila v pogled menda najstarejši akt, ki ga hrani omenjena šola v svojem arhivu. Slovenski naslov tega nemško-slovenskega akta je: „Restalenje teh Ur poletnim Cursi 1829.“

Slovensko besedilo je seveda pisano v bohoričici; z nemškim itak nočem nadlegovati braleca. Ta čestitljiva listina je gotovo zanimiva, ker nam ilustruje takratne ljudskošolske razmere v naši tržaški okolici.

Podpisana sta pod ta urnik brčkone tedanjí kontovelski župnik (podpis nečitljiv) in Tomaso Fischer, „capellano“. Urnik pa je spi-

sala, in to jako čedno, tretja roka, brčkone učitelja-mežnarja, ki je v onih časih poučeval na tej farni trivialki in ki brčkone ni bil domačin, sedeč po posameznih izrazih in načinu pisave.

Glede šole, ki ji je veljal ta urnik, imam pripomniti, da je tržaška občina ustanovila ljudsko šolo za Prosek-Kontovel jedva l. 1854., kar pa seveda nikakor ne izključuje, da ne bi že dolgo let poprej životarila kakšna farna trivialka v Kontovelju. Vsaj v Opčinah (dekanijski sedež) je obstajala taka šola že v letu 1798., tri druge okoliške šole (v Katinari, Barkovljah in Bazovici) so bile ustanovljene za francoske okupacije, škedenjska šola pa l. 1827. Glede uradnega jezika je razvidno iz sledeče listine, da je bila nemščina [gospodujoči jezik v onih časih, brčkone tudi glavni predmet kontovelske trivialke, ona nemščina, ki je danes skoro brez vsakega sledu izginila iz tržaških šol. V poznejši dobi (razvidno iz aktov barkovljanske ljudske šole) so se listine, osobito zapiski o javnih izkušnjah, sestavljale ponekod edinole v slovenskem jeziku. To sicer v času, ko je imela še vedno duhovščina nadzorstvo ljudskih šol v svojih rokah. Od poznejših časov naprej pa je notranji uradni jezik naših okoliških šol italijanski. Tudi krajevne konference (vsaj v predmestju) se vodijo v italijanskem jeziku.

Na peticijo učit. osobja neke predmestne šole (Rojan) v minolem šol. letu (1909—10.), naj bi se ločile lokalne konference italijanskega in slovenskega oddelka iste šole ter naj bi se učitelstvu poslednjega pripustilo slov. razpravni jezik, je občinska šolska oblast odgovorila, kolikor sem pač poučen), da pa se ne zabranjuje učitelju slov. oddelka razpravljati o pedagoškem vprašanju v slov. jeziku ako italijanskega ni dovolj zmožen. Zapiskniki pa naj se pišejo kakor dosedaj v ital. jeziku.

Toliko le mimogrede o uradnem jeziku naših okoliških ljudskih šol. Podrobnejše podatke si pribranim mogoče za poznejšo priliko.

Pripomnim še, da nemščina — nekoč glavni predmet — životari le še na rojanski slovenski ljudski šoli kakor neobvezni predmet. Po gotovih glasovih soditi, pa jo menda nameravajo zopet uvesti (poleg ital. jezika!) kakor obvezni predmet na vseh naših ljudskih šolah v okolici. Koliko je resničnega na tem glasu, ne bi znal ravno povedati. Na vsak način zahteva stvar resnega preudarka.

Ne preostaja mi drugega nego podati sedaj obljubljeno „Restalenje teh Ur poletnim Cursi 1829.“

Dnewe	I. Class	Predpoldne			Popoldne		
		od 9 do 10	od 10 do 11	od 11 do 12	od 1 do 2	od 2 do 3	od 3 do 4
Ponedeljek	Sđoleni restalenje.	Katehet	Brat	S glave vzhit	Bustabe sponat. Buhstabilir	Regelze zhes taista	Pojet
	Sgorni restalenje.	—	Katechismus	tajistu	Brat	do.	Musko
Tork	Sđ. R.	—	Pisat in tu popraulat	Potihu Brat	v Nemški Sprahi se mujat	—	—
	Sg. R.	Katehet	Brat	sprashanje is branga	lepu Pisanje	—	—
Sreda	Sđ. R.	Katechismus repetirat	—	v Sprahi se mujat	Buchstabe sponat, buhstabirat	Dolshnosti tih Podloshnih	Pojet
	Sg. R.	—	Sprahounik	—	Brat	—	Musko
Zhetertik	Sđ. R.	Katehet	Katechismus brat	S glave Raitat	—	—	—
	Sg. R.	—	S glave se vuzhit	S ziframi raitat	—	—	—
Petek	Sđ. R.	—	Pisat	Popraulat	Pisat	Buchstabirat	—
	Sg. R.	Katehet	Buchstabirat	Sprahounik melhen	Dietando	Pisano popraulat	—
Sabotha	Sđ. R.	—	Brat	S glave raitenge	Buhstabirat	Ministranz	Pojet
	Sđ. R.	Evangelium	Branje is Evangelia	Ziframi raitat	Brat	do.	Musko
Nedela	Nedelske Shularije	Pridiga	Sveta Masha	—	Brat	Pisat	Raitat

Iz tega je razvidno:

1. Trivialka je bila enorazrednica z dvema oddelkoma in nedeljsko šolo.

2. Šolmašter in učenci so bili dobro upreženi; „mujali“ so se v spodnjem oddelku 27 ted. ur, v zgornjem 28 ted. ur, v nedeljski šoli 5 ur.

3. Glavni predmeti so bili pač verouk in nemščina. Glasbi je bilo določenih 6 tedenskih ur.

4. „Sakrosanken“ dan je bil četrtek popoldne.

In mogoče se razvidi še drugega marsikaj, kar zasledujemo tudi na raznih trivialkah istih časov.

Dakako je bila kontovelska šola — kakor tudi druge v oni dobi — pod duhovskim nadzorstvom. Zanimiv je predmet: „Dolshnosti tih Podloshnih“, reminiscenca uredbe francoskih ljudskih šol, embrijo današnjega zgodovinskega pouka.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

„Jubilejska samopomoč“. Dne 20. suša 1911 je umrl član Pavle Šile. Ge. vdovi sem izplačal postavni delež. Vsem članom sem razposlal položnice, ali odzvala se je dosedaj komaj polovica. Prosim, da se takoj vplačajo vsi zastanki, da bo zopet red v knjigah. Članov je sedaj 235, pa bi jih bilo lahko 400. Predsednik.

Iz zaveze avstrijskih jugoslovenskih učiteljskih društev. Delegate za letošnjo glavno skupščino sta dalje izvolili:

II. Ljubljansko učiteljsko društvo: 3. Iv. Dimnik, 4. Jakob Furlan, 5. Fran Marolt, 6. Vendelin Sadar, učitelji v Ljubljani.

III. Tolminko učiteljsko društvo: 7. Josip Rakovšek, nadučitelj — Sv. Lucija; 8. Fr. Ločniškar, učitelj — Logje-Robidišče pri Breginju; 9. Albin Miklavič, učitelj — Kobarid; 10. Ivan Matelič, učitelj — Sužid pri Kobaridu; 11. Ivan Grželj, učitelj — Volče pri Tolminu; 12. Justina Silič, učiteljica — Drežnica pri Kobaridu; 13. Marica Perin, učiteljica — Grahovo ob Bači.

Prosimo še druga Zavezina društva, da nam nemudoma prijavijo delegate in vrnejo „Društvene izkaze“.

Referate za glavno skupščino so dalje prijavili:

1. Delo kot vzgojno sredstvo, šole delavnice in Mannheimski sistem. Poročevalec gosp. Henrik Schreiner, e. kr. učit. ravnatelj v Mariboru.

2. Slovensko šolstvo v Trstu. Poročevalec Ferdo pl. Kleinmayer.

3. Nekaj misli o reformi učiteljske organizacije. Poročevalec Fran Marinček.

Za vodstvo „Zaveze“:

L. Jelenc.

Kranjsko.

Občni zbor „Narodne šole“ se je vršil v torek, dne 18. aprila 1911 v „Narodnem domu“ ob 9. uri dopoldne.

Mesto obolelega predsednika tov. Anton Razingerja je otvoril zborovanje njega namestnik tov. Jakob Dimnik.

Sprejme se tajnikovo in blagajnikovo poročilo z nekaterimi opazkami od strani tov. Josipa Cepudra.

Na predlog tovariša Ivana Schmeideka se izvoli stari odbor, ki se je konstituiral tako-le: Anton Razinger kot predsednik, Jakob Dimnik njega namestnikom, Fran Galé tajnikom, Alojzij Kecej blagajnikom. Ostali tovariši in sicer Jakob Furlan, Gregorin Josip, Likar Janko, Režek Jurij in Trost Franc Ks. odbornikom. Kot pregledniki računov pa tovariši Janez Levec, Vendelin Sadar in Luka Jelenc.

Predsednik se zahvali navzočim tovarišem za obilno udeležbo ter zaključí zborovanje.

Učiteljsko društvo za okraj Novo mesto je zborovalo v nedeljo, dne 2. aprila, v Novem mestu. Na zborovanju je predaval preiskovalni sodnik g. Kuder o § 420. kaz. zakona. Taka predavanja so jako važna, zakaj so slučajji, v katerih si učitelj ne more predočiti, kako daleč sme učenca v izrednih slučajih kaznovati. Predavanje je vsem dobrodošlo, zato bodi tem potom gosp. preiskovalnemu sodniku, odkritosrčnemu prijatelju učiteljstva, izrečena najiskrenejša hvala za njegov trud!

Predaval je še tovariš Zagore iz Bele Cerkve: „Mladina in alkohol“. Tudi ta referat je bil skrbno sestavljen.

Delegatov za glavno zborovanje Zaveze se izvolijo tov. Marok in gdč. Bantanova in Verčetova.

Postojnsko okrajno učiteljsko društvo ima svoj redni občni zbor na Razdrtem v četrtek, 4. maja t. l., ob pol 3. pop. z običajnim dnevničnim redom. Poleg tega predava vodja gluhošemnice v Ljubljani tov. Grm o temi: „Kako je ravnati z naglušimi in kako odpravljati izgovorne napake“.

Tovariš ravnatelj Brinar nam razkaže skioptikon ter obenem poroča: „O njega uporabi pri pouku“.

Tovariš Vinko Zaletel nam končno prečita utemeljene teze o temi: „Kako deluj moderna šola za telesni razvoj mladine“.

Dragi tovariši in cenjene tovarišice! Odbor se je potrudil, nuditi vam čim največ aktualnega; zato vabi in opravičeno pričakuje, da se tega našega strogo učiteljskega zborovanja udeležite polnoštevilno.

Torej na veselo snidenje!

O d b o r.

Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem v Ljubljani je imelo svoj občni zbor za upravno leto 1910. dne 18. aprila t. l. v „Narodnem domu“.

Predsednik Juraj Režek otvori ob 10. uri zborovanje s presrečnim pozdravom ter konstatuje sklepčnost. Spominja se tudi umrlih članov in pozove navzočnike, da se dvignejo s sedežev v znak sozolja in počesčenja njihovega spomina, kar se tudi zgodi. Pozivlja člane, da jim bodi skrb in blagor za društvo vedno pri sreju.

Ko imenuje overovateljem zapisnika Fr. Črnagoja in Vendelina Sadarja, predstavi oblastvenega zastopnika, policijskega komisarja Fr. Šviglja, pozove tajnika, da poroča o društvenem poslovanju.

Iz tajnikovega poročila povzamemo, da je k društvu pristopilo 5 udov, 3 so izstopili, 3 pa umrli. Konec leta je imelo društvo 110 udov in je podpiralo 35 vdov in 34 sirot. V sled naraščanja vdov in sirot se društvo zelo obremenjuje. Končno prosi zborovalec, naj bi tudi v prihodnje požrtvovalno podpirali društvo najblažjega namena.

Blagajnik Jakob Furlan poroča o računskem sklepu, proračunu in bilanci.

O tej točki se je razvila obsežna debata, v kateri so se kritikovali razni postavki računa in so se zahtevala pojasnila. Debate so se udeležili Jos. Cepuder, Julij Slapšak, Jernej Ravnikar in Ivan Strukelj; slednji je zašel celo na politično polje z izjavo, da so z denarjem vdov in sirot podpira najslabša politična stranka in najslabši list v deželi. Predsednik strogo opozarja govornika, da naše društvo ni politično ter da bo vsakemu vzel besedo, ki bi se drznil prekorajčiti delokrog pravil. Na izvajanja, da denar ni varno naložen, omenja predsednik, da se je nalagal po sklepih občnih zborov.

L. Jeleec in Jakob Dimnik sta pojasnila gmotno stanje „Učiteljske tiskarne“; slednji je izjavil kot načelnik nadzorstva, da presejajo aktiva za 75.000 K pasiva.

Tajnik Kecej odgovarja Strukelju rekoč: Denar mora biti glasom pravil ne samo varno, ampak tudi dobro naložen. Od l. 1898. do 1904. se je društveno premoženje sukalo med 110.000—113.000 K; v l. 1905. pa se je dvignilo vsled prenosa v zavode z večjo obrestno mero na 115.000 K, v l. 1907. pa vsled dedščine po pok. Jos. Travnu (nad 8000 kron) na 126.000; danes pa znaša društvena imovina nad 127.000 K. Glede varnosti pri stanovskem denarnem zavodu pa izjavlja, da se sme vzeti le toliko hranilnih vlog, kolikor znašajo podpisani deleži. Ker poleg te varnosti zavod prav dobro funkcionira, je izguba izključena. Najbolj dvomljiva vloga 1696 K 60 h v Glavni hranilnici tudi ne bo izgubljena, kar je pojasnil ob roki „Zadruga“ št. 4. t. l.

Ko je Fr. Črnagoj podal nekatera pojasnila glede nagrad in poudaril, da se je društveno premoženje faktično dvignilo, izjavlja poročevalec Jakob Furlan: Številkam, katere je bral Strukelj, ne more ugovarjati, ker ono, kar so drugi sestavili in občni zbori že preje odobrili, ne more biti preporna točka današnjega zborovanja. Vloga pri Glavni hranilnici je pravilno izkazana, ker 31. decembra 1910. ta zavod še ni bil v konkurzu. Odločno tudi izjavlja, da je račun popolnoma pravičen. Prosi pa: a) Vsak ud naj pošilja udnino po položnici in naj zanjo pridene 10 h.

b) Pridobivajo naj se novi člani.

c) Udje, ki imajo priliko občeovati s po društvu podpiranimi vdovami, naj jih pouče, da so vse govorice o gmotnem propadanju društva neresnične; tem načinom naj se rešijo mučnih skrbi, katere so jim povzročili brezvestni obrekovalci.

Julija Slapšaka predlogi: a) odpovedo naj se deleži „Učiteljski tiskarni“; b) hranilna vloga v „Kmetiski posojilnici“ naj se dvigne in drugod varno naloži; c) denar iz „Hran. in pos. Učit. konvikta“ naj se dvigne le v tem slučaju, ako bi ne marala pristopiti „Zadružni Zvezi“ v Ljubljani; so se vsi odklonili. Zanje je bilo 13, proti pa 40 glasov.

Računski sklep se odobri z veliko večino. Imenom pregledovalcev računa izjavlja Fr. Gale, da so račune natančno pregledali in jih našli v vzornem redu. Poročevalec predlaga, da se da odboru in blagajniku absolutorij, kar se je z veliko večino sprejelo.

Izvoljeni so bili: Predsednikom Juraj Režek, blagajnikom Jakob Furlan, odbornikom: Fran Črnagoj, Jakob Dimnik, Josip Gregorin, Luka Jelenc, Alojzij Kecej, Anton Likozar in Janko Žirovnik; pregledovalcem računov pa: Fran Gale, Fran Marolt in Vendelin Sadar.